

KAASAMISALASTE TEGEVUSTE VALIKUT NÕUSTAV KOMISJON

Koosoleku kokkuvõte

Tallinn

29.01.2016 nr. 2

Algus kell 12.30, lõpp kell 14.30.

Juhatas	Margus Sarapuu, Riigikantselei strateegiadirektor
Protokollis	Liis Kasemets, Riigikantselei strateegiabüroo nõunik
Osa võtsid	Airi Aunbaum, Põllumajandusministeerium (asendas Helen Rauni) Helena Braun, Justiitsministeerium Kari Käsper, Eesti Inimõiguste Keskus Ursula Pensa, Siseministeerium Kairi Toiger, Keskkonnaministeerium Pirkko Valge, Heateo Sihtasutus
Puudusid	Jane Oblikas, Eesti Disainikeskus Siim Vahtrus, Keskkonnaõiguse Keskus
Kutsutud	Birgit Aru, Keskkonnaministeerium (tegi ettekande 1. päevakorrapunktis) Maris Jõgeva, Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit (tegi ettekande 2.päevakorrapunktis, viibis koosolekul ka punkti 1 ettekande ajal)

Päevakord

1. Käimasoleva kaasamisprojekti seniste kogemuste ülevaade
 - 1.1. Eeskujuprotsesside läbiviimine ministeeriumides, et katsetada uudseid kaasamismeetodeid ja -lahendusi (suund 1: uute kaasamisalaste lahenduste katsetamine ja juurutamine). Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel arengudokumendi „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ koostamine.
2. Vabaihenduste seas EMSL poolt läbiviidud kaardistuse tutvustus vabaihenduste vajaduste kohta poliitikakujundamise protsessides osalemise suutlikkuse tõstmiseks. (suund 3: poliitikakujundamises osalevate vabaihenduste osalemissuutlikkuse tõstmine).
3. Kaasamisalaste tegevuste kirjelduste arutelu ja hinnangu andmine nende rahastamise vajalikkusele.
 - 3.1. E-osalemise kanalite kasutajasõbralikuks arendamine teenusedisaini võtmes ja koosloomena (suund 2: riigi kaasamispoliitika arendamine).
 - 3.2. Vabaihenduste huvikaitsevõimekuse tõstmine (suund 3: poliitikakujundamises osalevate vabaihenduste osalemissuutlikkuse tõstmine).
4. Teiste võimalike projektiideede arutelu.
5. Vajadusel muud küsimused.

1.Käimasoleva kaasamisprojekti seniste kogemuste ülevaade.

Eeskujuprotsesside läbiviimine ministeeriumides, et katsetada uudseid kaasamismeetodeid ja -lahendusi (suund 1: uute kaasamisalaste lahenduste katsetamine ja juurutamine). Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel arengudokumendi „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ koostamine.

Birgit Aru Keskkonnaministeeriumi kliima-ja kiirgusosakonnast tegi ettekande Keskkonnaministeeriumi kogemusest arengudokumendi „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ (KPP) koostamise kaasamisprotsessist, mis on esimene antud meetme raames toetatud ministeeriumis läbiviidav eeskujuprotsess ja hõlmab toetust tööühmade korraldamiseks, kaasamiskonsultandi ja kommunikatsiooniabi tellimiseks ning tippjuhtide arutelu korraldamiseks.

Kogu protsess algas 2014, kui valitsus tegi otsuse hakata koostama KPP arengudokumenti. Kaasamise planeerimiseks kulus 4-5 kuud. Võtmeosa protsessist olid 5 valdkondliku kaasamistöörühma kooskäimine 2015.a, et tänu neile saavutada võimalikult sisukas ja ühtlane kvaliteetne tulemus. Toimus 22 valdkondliku tööühma kohtumist, lisaks aktiivne töö infolistis. Tööühmade töösse oli kaasatud ligi 80 erinevat huvirühma. Võtmetähtsusega tööühmade juhid, kellest 3 olid KeMist ja 2 väljaspoolt. Toetuse toel palgati kaasamisprotsessi üks töögrupi juht ja kaks nõustajat. Nõustaja aitas protsessi lahti mõtestada, visualiseerida, andis nõu, kuidas tegeleda „raskete isiksustega“. Oluline ootused kindlaks teha, selleks tegi töögrupijuhtidele juhise, mida ootame ja hea tava. Oluline meeskonna loomine ja milline nende motivatsioon, kuna protsess pikk ja pingeline. Kommunikatsiooninõustaja tegi töögrupijuhtidega fookusintervjuud, hakkas osalema töögruppide koosolekutel, aitas määratleda indikaatorid, aitab kommunikatsioonitegevuste planeerimisel ja kogu protsessi hindamisel. Edu tagab põhjalik ettevalmistus.

2016.aastasse planeeritud kaasamistöörühmade koostatud materjalide avalikustamine, tagasisidele vastamine ja KPP eelnõu koostamine, edasi KPP avalikustamine, kommunikatsioon ja infoüritused.

Otsus:

Võtta Keskkonnaministeeriumi ettekanne teadmiseks.

2.Vabaiühenduste seas EMSL poolt läbiviidud kaardistuse tutvustus vabaiühenduste vajaduste kohta poliitikakujundamise protsessides osalemise suutlikkuse tõstmiseks. (suund 3: poliitikakujundamises osalevate vabaiühenduste osalemissuutlikkuse tõstmine).

EMSL juhataja Maris Jõgeva tegi ülevaate EMSL poolt läbiviidud vabaiühenduste poliitikakujundamises osalemise suutlikkuse tõstmise vajaduste kaardistusest.

Ajendina selliseks kaardistuseks tõi ta välja, et ühel hetkel tabasime end mõttelt, et räägime vaid oma kogemusest, mis võib olla piiratud, seega viisime läbi vabaiühenduste vajaduste kaardistamise, et projektikonkursid oleks paremini fookustatud. EMSL kasutas kaardistuseks enesehindamise meetodit. Kokku saadi 42 vastust, mis Maris Jõgeva kinnitusele näitab eeldatavalt ka seda, kui paljud vabaiühendustest on kokku puutunud poliitikakujundamisega. Tulemusi kõrvutati Praxise Vabaiühenduste sisedemokraatia uuringuga, arutati liikmeklubis. Järeldus üldpildis, et kui palgaraha on olemas, ei ole osalemine probleem.

Kaardistusest selgunud vabaiühenduste probleemid ja vajadused: 1) ressursipuudus, mida parandaks programmipõhine toetamine; 2) nõrgad koostöötavad – lobby on tulemuslikum kui katuseraha, õigusloome algatused peaksid olema avalikumad, ministeeriumide/valitsuse komisjonid ei tööta vabaiühenduste hinnangul, 3) strateegilise huvikaitse nõrkus – vaja ressursi kogu protsess läbi käia, kuidas seada agendat, palju vabaiühenduste poolt reageerimist vs oma agenda ajamine, 4) analüüsioskused – ei osata seoseid luua, lahenduseks võiks olla vabaiühenduste mõttekodade arendamine, koostööoskused nõrgad, liikmete kaasamise oskused nõrgad, vabaiühendused ei ole rahul oma katusorganisatsioonidega (programmides ei arvestata liikmetega, poliitikaettepanekute kujundamine peaks toimuma kaasavamalt).

Otsus:

Võtta EMSL ettekanne teadmiseks.

3.Kaasamisalaste tegevuste kirjelduste arutelu ja hinnangu andmine nende rahastamise vajalikkusele.

3.1.E-osalemise kanalite kasutajasõbralikuks arendamine teenusedisaini võtmes ja koosloomena (suund 2: riigi kaasamispoliitika arendamine).

Tulenevalt avatud valitsemise partnerluse 2014-2016 tegevuskavast tutvustas Riigikantseleist Liis Kasemets ettepanekut eelnõude infosüsteemi arenduseks ja kasutajamugavuse parendamiseks, mis tulenevad valitsusväliste partnerite poolt kodanikühiskonna esindajate tehtud ettepanekutele, mida oleks vaja nende kinnitusel teha, et poliitikakujundamist veelgi avatumaks muuta. EIS on valitsuse poolt koostatavate eelnõude andmebaas ja ametliku menetlemise keskkond, mis annab ühtlasi ka avaliku ligipääsu eelnõudele (va. juurdepääsupiiranguga eelnõud, mis tervikuna on kättesaadavad vaid asjaomastele ametnikele) ja nende menetlemisele, olles oluliseks avatud ja läbipaistval avaliku võimu teostamisel. Valitsusväliste partnerite poolt on rõhutatud, et poliitikakujundamises tulemuslikumaks osalemiseks on vaja infot poliitikaalgatuste kavandamise kohta juba enne vastavate eelnõude valmimist ja tõhustamist vajab tagasisidestamine (seejuures pidades silmas põhimõtet anda infot võimalikult „ühest aknast“), samuti on vaja suurendada e-osaluskeskkondade kasutajamugavust.

Vastavalt on AVP tegevuskava raames kokku lepitud EISis kolm arendusvajadust: 1) Võimalikult varases faasis ehk juba ajal, kui riigiasutus hakkab kaaluma võimaliku poliitikamuudatuse ettevalmistamist, sellest avalikkusele teada andmiseks luua EIS-i uus menetlusetapp „algatamine“. Samuti luua EISi läbiv teavituste lisamise võimalus kogu protsessi vältel, mis tähendab võimalust iga eelnõu menetlemise alguses, kestel või järel lisada teavitusi ja ka failide kommenteerimise võimaluse erinevate menetlusetappide juurde. 2) Poliitikakujundamise tulemustest parema tagasiside andmiseks EISi kaasamistulemuste kokkuvõtte avaldamise võimaluse loomine, et võimaldada eri osapooltele tutvustada nende arvamuste või seisukohtadega arvestamist või mitteamvestamist. 3) Parandada EISi kui e-osalemiskanali kasutajamugavust, et lihtsustada EISi kasutamist ja selles orienteerumist, mille täpsemad ettepanekud tuginevad Praxise ja Pulse poolt 2015.a läbiviidud e-osaluskeskkondade kasutajakogemuse analüüsile. Selleks muuta mugavamaks EISis otsing, teavituse funktsionaalsus, parandada abiinfot, vahetada välja abitekstid.

Kari Käsper avaldas arvamust, et IT-arendused ei ole tema hinnangul prioriteet, vaid panustada tuleks inimestesse. Riigikantselei poolt selgitati, et selleks, et võimalikult mitmekülgselt panustada, ongi kavandatud kolm suunda, millest protsesside juhtimise ja inimeste oskuste suurendamisse panustavad nii ministriumide eeskujuprotsesside kui vabaihenduste poliitikakujundamises osalemissuutlikkuse suurendamise tegevussuunad. Riigi kaasamispoliitika arendamise suuna eesmärgiks on paremaks muuta kaasamist toetavat laiemat keskkonda ja olulisem kriteerium on, et tegu oleks võimalikult laia ja kestva mõjuga ning AVP kontekstis on jõutud veendumuseni, et EISi kui keskse e-osalemise kanali täiendamine võimalikult varajaseks kaasamiseks jt kaasamist toetavate arendustega seda on.

Otsus:

Otsustati toetada kaasamisprojekti ettepanekut. Kari Käsperile annab Riigikantselei täiendavat infot rakendustegevuste kohta, et see tooks kaasa sisulise muutuse ministriumide tegevuses.

3.2.Vabaihenduste huvikaitsevõimekuse tõstmine (suund 3: poliitikakujundamises osalevate vabaihenduste osalemissuutlikkuse tõstmine).

Riigikantseleist Liis Kasemets tutvustas projekti ettepanekut poliitikakujundamises osalemise arendus-ja/või tugiprogrammi pakkumiseks vabakonna eestkosteorganisatsioonidele, mille eesmärgiks on toetada vabühenduste poliitikakujundamises osalemise oskuste ja suutlikkuse suurenemist ning organisatsiooniliselt vabühendustes selliste töö korraldamise viiside kujundamist mõjusamat osalemist poliitikakujundamises toetavaks. Antud projekti ettepanek tugineb EMSL läbi viidud vabühenduste poliitikakujundamises osalemise suutlikkuse tõstmise vajaduste kaardistamise tulemustele, püüdes katta loetletud vajadusi.

Tekkis arutelu programmi sisu osas. Kari Käsper tõi välja, et vabühendused on suutlikkuse poolest väga erineval tasemel, mistõttu on erinevad ka nende vajadused ning pakutav programm peaks seda arvesse võtma. Komisjonis olevad vabühenduste esindajad avaldasid soovi sellest lähtuvalt teha omapoolseid ettepanekuid pakkumiskutse sisu osas.

Tekkis arutelu nii programmi ajalise kui rahalise mahu üle, kus arvamused erinesid, kas programm peaks olema pakutust (15 kuud) lühem või hoopis pikem ja samuti eelarveline maht (ca 40 000.-), on see liiga suur või liiga väike. Vajadusel on võimalik praegu pakutud programm jagada ka näiteks kaheks eraldi programmiks, et paremini vastata vabühenduste vajadustele tulenevalt nende senisest praktikast, kogemusest ja tänasest suutlikkuse tasemest.

Otsus:

Otsustati toetada kaasamisprojekti ettepanekut, sh orientiirina nii pakutud ajalist kui eelarvelist mahtu. Vajadusel on võimalik programm jagada näiteks kaheks väiksemaks programmiks. Täpsema lähteülesande sisu osas saadavad komisjonis vabühendusi esindavad komisjoni liikmed omapoolsed ettepanekud ja neid arutatakse järgmisel koosolekul.

4. Teiste võimalike projektiideede arutelu.

Algselt siin kavandatud arutelu SiM kaasamisprojekti idee – strateegilise partnerluse teema arutelu SiM siiski ei algatanud, põhjendades seda asjaoluga, et täpne eelarve ega kokkulepped pole veel paigas.

Margus Sarapuu
Koosoleku juhataja

Liis Kasemets
Protokollija